

Cumhuriyet Üniversitesi
www.cumhuriyet.edu.tr

Cumhuriyet Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
2. YEREL EKONOMİLER KONGRESİ

BİLDİRİ KİTABI

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ
17-19 Haziran 2010
SİVAS

**İŞ DÜNYASININ GÖZÜNDEN SİVAS EKONOMİSİNİN 40 YILI
(1965-2005)**

**Doç. Dr. Murat Çokgezen³⁶
Arş. Gör. Tülin Altun³⁷**

ÖZET

İŞ DÜNYASININ GÖZÜNDEN SİVAS EKONOMİSİNİN 40 YILI (1965-2005)

Sivas Cumhuriyet tarihinde –ve hatta öncesinde- hem Türkiye hem de bölge ekonomisinde önemli rol oynamış bir ilimizdir. Buna karşın Sivas hakkında yapılmış –özellikle 1980 öncesine ilişkin- iktisadi çalışmaların sayısı çok sınırlıdır. Bu çalışma bu açığı kapatmak amacıyla mütevazı bir katkı yapmayı hedeflemektedir.

Çalışmada Sivas Ticaret ve Sanayi Odası'nın 1965-2005 yılları arasında yayınlamış olduğu Ekonomik Raporlarda yer alan veriler çerçevesinde Sivas ekonomisinin 40 yıllık evrimine ilişkin bazı değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde Sivas'a ilişkin temel ekonomik göstergeler incelenmiştir. İkinci bölümde, Sivas Ticaret ve Sanayi Odası'nın üye sayı ve profilindeki değişim değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde ise Sivas'ta iş hayatına ilişkin değerlendirmeler, şikâyetler ve beklentiler yer almaktadır. Çalışmanın bulguları incelenen dönemde Sivas'ta ekonomik ve sosyal yapının değişimine ilişkin çarpıcı ve özgün sonuçları işaret etmektedir.

ABSTRACT

**40 YEARS OF SIVAS'S ECONOMY THROUGH THE EYES OF THE
BUSINESSMEN (1965-2005)**

Sivas is a district which played a significant role in the history of Turkey, both before and after the Republican era. However, number of studies on economy of Sivas, particularly about the pre-1980 period, is very limited. This study aims to make a modest but an original contribution to fill this gap by evaluating the reports published by Sivas Chamber of Commerce and Industry between 1965 and 2005.

The study divided into four sections. In the first section, basic economic indicators of Sivas are examined. The second section evaluates the changes in number and profile of the Chamber membership. Complaints of the Chamber about Sivas's business life and economy, and their suggestions in 40 years are discussed in the third section. The final section sums up major findings of the study which provides insights about economic and social developments in Sivas.

³⁶ Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü

³⁷ Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü

İŞ DÜNYASININ GÖZÜNDEN SİVAS EKONOMİSİNİN 40 YILI (1965-2005)

Doç. Dr. Murat Çokgezen³⁶
Arş. Gör. Tülin Altun³⁷

ÖZET

İŞ DÜNYASININ GÖZÜNDEN SİVAS EKONOMİSİNİN 40 YILI (1965-2005)

Sivas Cumhuriyet tarihinde –ve hatta öncesinde- hem Türkiye hem de bölge ekonomisinde önemli rol oynamış bir ilimizdir. Buna karşın Sivas hakkında yapılmış –özellikle geçmiş yıllara ilişkin- iktisadi çalışmaların sayısı çok sınırlıdır. Bu çalışma bu açığı kapatmak amacıyla mütevazı bir katkı yapmayı hedeflemektedir.

Çalışmada Sivas Ticaret ve Sanayi Odası'nın 1965-2005 yılları arasında yayınlamış olduğu Ekonomik Raporlarda yer alan veriler çerçevesinde Sivas ekonomisinin 40 yıllık evrimine ilişkin bazı değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde Sivas'a ilişkin temel ekonomik göstergeler incelenmiştir. İkinci bölümde, Sivas Ticaret ve Sanayi Odası'nın üye sayı ve profilindeki değişim değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde ise Sivas'ta iş hayatına ilişkin değerlendirmeler, şikâyetler ve beklentiler yer almaktadır. Çalışmanın bulguları incelenen dönemde Sivas'ta ekonomik ve sosyal yapının değişimine ilişkin çarpıcı ve özgün sonuçları işaret etmektedir.

ABSTRACT

40 YEARS OF SİVAS'S ECONOMY THROUGH THE EYES OF THE BUSINESSMEN (1965-2005)

Sivas is a district which played a significant role in the history of Turkey, both before and after the Republican era. However, number of studies on economy of Sivas, particularly about the pre-1980 period, is very limited. This study aims to make a modest but an original contribution to fill this gap by evaluating the reports published by Sivas Chamber of Commerce and Industry between 1965 and 2005.

The study divided into four sections. In the first section, basic economic indicators of Sivas are examined. The second section evaluates the changes in number and profile of the Chamber membership. Complaints of the Chamber about Sivas's business life and economy, and their suggestions in 40 years are discussed in the third section. The final section sums up major findings of the study which provides insights about economic and social developments in Sivas.

³⁶ Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü

³⁷ Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü

1. GİRİŞ

Sivas Cumhuriyet tarihinde –ve öncesinde- hem Türkiye hem de bölge ekonomisinde önemli rol oynamış bir ilimizdir. Buna karşın Sivas hakkında yapılmış –özellikle geçmiş yıllara ilişkin- iktisadi çalışmaların sayısı çok sınırlıdır.³⁸ Bu çalışma bu açığı kapatmak amacıyla mütevazı bir katkı yapmayı hedeflemektedir. Bu maksatla çalışmada Sivas Ticaret ve Sanayi Odası'nın (STSO) 1965-2005 yılları arasında yayınlamış olduğu Ekonomik Raporlarına dayanarak Sivas ekonomisinin 40 yıllık evrimine ilişkin bazı değerlendirmeler yapılmıştır.

Ticaret ve Sanayi Odaları bir bölgedeki iktisadi aktivitelerin geliştirilmesi amacıyla raporlar hazırlarlar. Bu raporlarda hem bölgenin genel ekonomik sorunları hem de iş dünyasının sorunlarını dile getirir ve kendi geliştirdikleri çözüm önerilerini ortaya koyarlar. Bu raporlar özellikle Odaların kendi üyelerini, il hakkında politikalar oluşturma yetkisine sahip politikacılar ve bürokratları ve bölge hakkında çalışma yapan diğer araştırmacıları bilgilendirmeyi hedefler.

Yaptığımız araştırmalar sonucunda STSO tarafından 1965-2005 yılları arasında yayınlamış sadece 6 tane İl Ekonomik Raporu ve 3 tane STSO Rehberi rapor bulunabilmiştir. 40 yıllık bir dönem boyunca sadece 9 tane rapor çıkartmış olması Oda'nın bu tip faaliyetlere yeterince kaynak ayırmadığı ya da önem vermediği izlenimi vermektedir. Raporlarda yer alan veriler çoğunlukla herkes tarafından kolaylıkla ulaşılabilen ulusal istatistiklere dayanmaktadır. Yerel ekonomiye, üyelerin ya da yerel işadamlarının sorunlarına ve bunların çözümüne ilişkin detaylı analizler mevcut değildir. Hatta farklı tarihlerdeki raporların bazı bölümleri birbirinin kopyası şeklindedir.³⁹ Bazen aynı rapor içindeki veriler arasında çelişkiler olabilmektedir.

Bu kısıtlamalar nedeniyle raporlardan çok zengin bir veri seti veya Sivas ekonomisi/iş dünyası hakkında derinlemesine değerlendirmeler elde edilememiştir. Tüm bu eksikliklerine rağmen raporlardan derlenen veriler incelenen dönemde Sivas'ta ekonomik ve sosyal yapının değişimine ilişkin sınırlı ancak çarpıcı ve özgün sonuçları işaret etmektedir.

Çalışmanın ilk bölümünde Sivas'a ilişkin temel ekonomik göstergeler incelenmiştir. İkinci bölümde, Sivas Ticaret ve Sanayi Odası'nın üye sayı ve profilindeki değişim

³⁸ Sivas'ta Cumhuriyet Üniversitesi'nin faaliyete geçmesiyle birlikte Sivas ekonomisi hakkında yapılan araştırmaların sayısında bir artış olduğu gözlemlenmiştir (Örneğin, Güldiken ve Çağlayandereli, 1997; Üzümcü ve Doğan, 2001; Mahiroğulları, 2009). Bu sayının önümüzdeki yıllarda Üniversite'nin gelişmesine paralel olarak artması kuvvetle muhtemeldir.

³⁹ Örneğin "Sivas'ta sanayi eskiden ancak mahalli ihtiyacı karşılayan ve büyük ölçüde insan gücüne ve el sanatlarına dayandığı halde son yıllarda makina gücünden istifade yoluna gidilmiştir. Bazı üretim dallarında tezgah ve atölyeler fabrikalara dönüşmeye başlamış imalat Sivas ihtiyacına cevap vermekle beraber dış piyasalara hitap edebilme yoluna girmiştir" ifadesi hiç değiştirilmeden 1975 (s.27), 1977 (s.40) ve 1985 (s.107) raporlarında aynen yer almıştır.

değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde ise Sivas'ta iş hayatına ilişkin değerlendirmeler, şikâyetler ve beklentiler yer almaktadır. Sonuç bölümü genel bir değerlendirmeyi içermektedir.

2.SİVAS EKONOMİSİ'NE İLİŞKİN GENEL EKONOMİK GÖSTERGELER

STSO tarafından hazırlanan raporların tamamında nüfus konusuna değinilmiş, Sivas nüfusunun gelişimine ilişkin veriler ve yorumlar verilmiştir. Raporlarda yer alan nüfus verileri Tablo.1'de biraraya getirilmiş, ayrıca Türkiye'nin ilgili yıllardaki nüfus verileri de karşılaştırma amacıyla tabloya eklenmiştir. Buna göre tabloda iki eğilim açıkça görülmektedir. Birincisi, Sivas il nüfusunun artış hızı Türkiye nüfusunun artış hızının çok gerisindedir. Hatta 2000 yılında nüfus 1985 yılına göre azalmıştır. İkincisi, köylerde nüfus azalırken merkezlerde nüfus artmaktadır. Bu göstergeler hem Sivas'tan dışarıya, hem de Sivas içinde köylerden merkeze doğru bir göç olgusuna işaret etmektedir.

Tablo 1: Nüfus (1960-2000)

Nüfus İlçeler	1960		1975		1985		2000	
	Merkez	Köyler	Merkez	Köyler	Merkez	Köyler	Merkez	Köyler
Merkez	93849	56128	149155	67450	198553	67215	251776	48159
Akıncılar	-	-	-	-	-	-	44982	3371
Altınyayla	-	-	-	-	-	-	4867	10846
Divriği	8867	40816	12260	28138	15974	22408	14429	8884
Doğanşar	-	-	-	-	-	-	4004	2310
Gemerek	4324	29475	5767	34714	6114	35801	12589	42103
Gölova	-	-	-	-	-	-	4120	2152
Gürün	5650	27423	9414	25863	10073	25412	11294	15448
Hafik	2501	55469	5382	34993	8820	32279	5526	13687
İmranlı	2770	28583	5675	24550	6806	20789	7316	6567
Kangal	3652	49149	5927	56585	9812	44371	12099	24950
Koyulhisar	2610	25237	3861	25090	4558	19660	5706	19228
Suşehri	6436	48035	10852	49236	14961	46353	25137	19594
Şarkışla	6646	54755	12630	55395	15917	51318	20654	28664
Ulaş	-	-	-	-	-	-	3390	11582
Yıldızeli	5324	56738	7012	58693	12044	60620	16070	60162
Zara	7351	48520	10273	40158	11704	30647	17845	15580
Toplam	149980	520328	238208	500865	314336	463623	421804	333287
Toplam.	670308		739073		778959		755091	
Türkiye Toplam	27754820		40347719		50664458		67803927	

Kaynak: Sivas'a ilişkin veriler 1960, 1975, 1977, 1985, 1989, 2005 STSO Ekonomik Raporları ve Rehberleri'nden derlenmiştir. Türkiye verileri ise Türkiye İstatistik Kurumu TÜİK'in resmi web sitesinden (www.tuik.gov.tr) alınmıştır.

STSO raporlarında da nüfus hareketleri göç ile ilişkilendirilmekte, bu konuya tüm raporlarda değinilmektedir. Göçün en önemli sebebi olarak işsizlik ve sosyal sebepler gösterilmektedir. (STSO,1977:6; STSO,2005a:52). 1985 yılı raporunda 1960 yılından sonra planlı sanayileşme dönemine geçilmesi ile birlikte Sivas'a önemli bir yatırım yapılmayışının nüfus artış hızında gerilemeye yol açtığı ifade edilmektedir 1976 yılında 4. Demir Çelik endüstrisinin ve

Cumhuriyet Üniversitesi'nin kurulma kararı ile inşaatların başlatılması hem istihdamı hem de şehirleşme hızını arttırmıştır (STSO,1985:35). 1980'li yıllardan itibaren kamu işletmelerinde – dönemin felsefesine uygun olarak- istihdamın azaltılması yoluna gidilmesi işsizliği olumsuz etkilemiştir. 1989 yılı STSO raporunda Demiryollarına hitap eden Tüdemşaf Fabrikası'nın kendini yenileyemediğinden çağ dışı üretim anlayışıyla sürekli olarak gerilediği ve çalışan sayısını da yarı yarıya azalttığı vurgulanmış, Sivas'ta yeni sanayi kuruluşlarının açılarak çok büyük oranda olan işgücü potansiyelini gözönüne alarak işçi istihdamı yapılacağına mevcut işyerlerinin kapasiteleri düşürülerek işsizliğin daha da büyük boyutlara ulaştığı belirtilmiştir (1989:34).

Raporlarda işsizliğe ilişkin çarpıcı veriler yer almaktadır. Örneğin, 1975 yılı sonunda yurt dışına gitmek için sıra bekleyenlerin sayısı 16815 erkek, 1046 kadın olmak üzere 17861 olarak tespit edilmiştir. Aynı yıl içinde İş ve İşçi Bulma Kurumu'na müracaat eden 5422 kişiden ancak 1078'ine iş bulunabilmiştir (STSO,1975:11). 1977 yılı içinde İş ve İşçi Bulma Kurumu'na müracaat eden işsiz sayısı 9024 erkek ve 775 kadın olmak üzere 9799'dur. Bunlardan 1358 erkek ve 85 kadın olmak üzere ancak 1443 kişiye iş bulunabilmiştir (STSO,1977:17). 1984 yılında ise İş ve İşçi Bulma Kurumu'na kayıtlı 15243 erkek ve 2715 kadın olmak üzere 17958 işsiz bulunmaktadır. Bunlardan 1174'ü erkek 34'ü kadın olmak üzere toplam 1208 kişi işe yerleştirilmiştir (STSO, 1985:59). 1989 yılı rakamlarına göre ise kayıtlı 22358 işsiz bulunmaktadır ve sadece 2383 kişi işe yerleştirilmiştir. Bu il nüfusunun %11'i kadardır ve kurumun işsizliği nedeniyle müracaatın az olması göz önüne alınacak olursa gerçek rakamın daha da fazla olduğu sonucuna varılabilir. Rapora göre, çalışma çağındaki olanların tahminen %27'si işsiz bulunmaktadır (STSO,1989:33,34).

Tablo 2: Faal Nüfusun Sektörel Dağılımı

Sektörler	1975	1977	1985	2005
	%	%	%	%
Tarım	78	69	65	49,5
Sanayi	9,5	9,5	11	9
İnşaat	-	-	-	6,5
Ticaret	-	9	10	-
Hizmet	10	10	12	34,9
Diğer	2,5	2,5	2	-
Toplam	100	100	100	100

Kaynak: (STSO, 1975, 1977, 1985, 1989, 2005a)

Raporlarda yer alan istihdam verileri (Tablo 2) iki temel eğilime işaret etmektedir: Tarımda çalışanların oranında azalma ve hizmetler sektöründe çalışanların sayısında artış. 1975 yılında faal nüfusun ¾'den fazlası tarım kesiminde çalışmaktadır. Ancak, bu yıla ilişkin STSO raporunda tarım kesiminde %30 oranında gizli işsizlik olduğu ifade edilmektedir. Rapora göre Sivas ekonomisinin sayıları 75.000'i bulan bu gizli işsizleri ise istihdam etme olanağı bulunmamaktadır (STSO, 1975:11). 1975 yılındaki bir başka çarpıcı veri kamu kesiminin

istihdamdaki rolüne ilişkindir. Rapora göre, merkez ilçe faal nüfusunun yarısına yakın bir kısmı sanayi işçisi olarak çalışmaktadır. Bu grubun %75 oranındaki miktarını ise TCDD fabrikaları, Çimento Fabrikası, Karayolları 16. Bölge Müdürlüğü, YSE 15. Bölge Müdürlüğü, DSİ Bölge Müdürlüğü ve Askeri Dikimevi gibi resmi kuruluşlar istihdam etmektedir (STSO, 1975:11). 1984 yılında da kamunun istihdam içindeki ağırlığı devam etmekte, faal nüfusun yarısını oluşturan sanayi işçileri ve ücretli personelin %70'i kamu ve kamu iktisadi teşekküllerinde istihdam edilmektedir (STSO,1985:59).

Sanayi sektöründe çalışanların oranı ise yıllar içinde çok fazla değişmeden kalmıştır. 1984 yılında faal nüfusun %50'ye yakın bir kısmı sanayi işçisi ve ücretli personel olarak istihdam edilmektedir (STSO,1985:59). Faal nüfusun büyük bir kısmının tarım kesiminde bulunmasının sanayi için büyük bir işgücü potansiyeli olduğu, sanayileşmeyi daha da geliştirmek için altyapıyı oluşturan tarımı iyileştirmek ve tarıma, hayvancılığa, yeraltı kaynaklarına dayalı sanayi tesislerinin kurulmasının uygun olacağı, ticareti canlandırarak istihdam imkanı yaratacağı 1977 ve 1989 STSO ekonomik raporlarında (sirasıyla s.40 ve s.67) belirtilmesine rağmen istihdamın en fazla arttığı sektör, hizmet sektörü olmuştur.

Sivas Gayrisafi Yurtiçi Hasılatı' (GSYİH)'nin sektörel dağılımındaki gelişmeler incelenen dönemde Sivas ekonomisinin ciddi bir yapısal dönüşüm geçirdiğini göstermektedir. 1975-2005 yılları arasındaki 30 yıllık dönemde tarım, devlet hizmetleri ve inşaat sektörlerinin payı yarıya düşerken, ticaret, ulaştırma ve sanayi alanlarında çarpıcı artışlar gerçekleşmiştir (Tablo 3).

Tablo 3: Sektörler İtibariyle Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

	1975	2005
Sektörler	%	%
Tarım	30	15,5
Sanayi	18,4	25,9
İnşaat	10,1	5,7
Ticaret	9,4	19,1
Ulaştırma	5,7	14,1
Devlet Hizmetleri	19,2	8,5
Diğer	3,2	11,2

Kaynak: (STSO, 1975, 2005a)

1964-1989 yılları arasındaki raporlarda şehirdeki sanayi kuruluşlarının bir listesi verilmiştir. Bu listeler tablo 4'te toplulaştırılmıştır. 1964 yılından 1989 yılına kadar sanayi işletmelerinin sayısının arttığı ve çeşitlendiği görülmektedir. İşletmelerin hangi kriterlere göre seçildiği, bir yılda olan işletmelerin neden bazen bir sonraki yıl listesinde yer almadığı belirtilmemiştir. 2005 yılı için ise böyle bir liste bulunmamaktadır. Sadece Organize Sanayi Bölgesindeki işletmelere ilişkin bilgi verilmiştir.

Tablo 4: Sanayi Kuruluşları

1964	1977	1985	1989
TCDD Fabrikaları (8)	TCDD Fabrikaları (6)	SİDEMAS	TCDD Fabrikaları (Tüdemsaş)
Çim. ve Keramik Fab.	SİDAŞ	Sünerbank Sivas Çimento Fabrikası	Çimento sanayi
Un Fabrikaları (6)	Döküm Sanayi	Beton Travers Fabrikası	Beton Travers
Süp.Fosfat Gübre Fab.	Çim. ve Keramik Fab.	Türkiye Süt End. Kur. Peynir ve Tereyağ Fab.	Askeri dikimevi
Beton Direk ve Beton Amyanlı Boru Fab.	Un İrm. Makarn. Fab.	Et ve Balık Kurumu-Sivas Et Kombinasyonu Müdürlüğü	Türkiye Süt Endüstrisi Kurumu
Deri Fabrikası	Çivi Fab.	SİDAŞ	SİDAŞ
Halı Sanayi	Asbest Sanayi (2)	KÜMSAN	SIHAZ
Hediyelik Eşya	Süt Fab.	Sivas Yem Fabrikası A.Ş.	ESTAŞ
	Madeni Eşya İmalat.	ESTAŞ	Sivas Et Kombinasyonu Müdürlüğü
	Oksijen Fab.	Hak Profil Sanayi ve Ticaret. Adi Komandit Şirket	Sivas demir çelik İşletmeleri Müdürlüğü
	Et Kombinasyonu	Ergin Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Divriği Demir çelik İşletmeleri Divriği madenleri müessesesi
	Paletleme Tesisleri	Sebat Gıda Pazarlama Sanayi ve Lt.Ş.	KÜMSAN
	Süt İneği Tavukçuluk Dep.	Evciler Değirmencilik Lt. Ş.	OTİMSAŞ
	Sos. Salam Fab.	Modern Un İrmik Makarna Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Yavu Kendir Sanayi
	Demir Çelik Fab.	Hamamcıoğlu Un Fabrikası Kollektif Şirket	SİMER
	Termo Elek. Sant.	Doğan Un Fabrikası Lt. Ş.	Hamamcıoğlu Un Fabrikası
		Madımak Un Fabrikası A. Ş.	Sivas Yem Fabrikası
		İsmail Hakkı Oran Un Fabrikası Kollektif Şirket	Sebat Gıda Pazarlama Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.
		Çepni Gücü Yem Sanayi ve Besicilik A. Ş.	Modern Un irmik makarna sanayi
		Örs İthalat-İhracat Sanayi ve Ticaret Adi Komandit Şirket	Ballı Sarı Kauçuk sanayi
		Sivrialan Köyü Kalkınma Kooperatifi	Vak-San Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Derneği
		Divriği Madenleri Müessesesi	Evciler Değirmencilik Ltd. Şti
		Yavu Kendir Sanayi ve Ticaret A. Ş.	Doğugaz Ticaret ve Sanayi
		Gemerek Toprak Sanayi ve Ticaret A. Ş.	
		Sivas Çelik Eşya Sanayi Kollektif Şirketi	
		Aşçelik Lt. Ş.	
		Özşeker Çivi Fabrikası	
		Üçel Kimya	
		Topçam Remork Sanayi	
		Öztaç Madeni Eşya Sanayi	
		Yıldız Akümülatör	
		Arsan El Arabaları	

1930'lu yıllardaki devletçilik uygulamasında Sivas'a önemli kamu yatırımları yapılmış, Sivas'ta bulunan önemli sanayi tesisleri bu yıllarda açılmıştır. O dönemde yapılan kamu yatırımları 2000'li yıllara kadar Sivas ekonomisinin lokomotifi ve ekonomik yapının temel belirleyicisi olmuştur. 1964 yılına ilişkin raporda Sivas'ta büyük sanayi olarak devlete ait TCDD Fabrikaları, Sümerbank'a ait Çimento ve Keramik Fabrikasından başka, özel sektöre ait küçük ölçekli un fabrikaları, şeker, lokum, karamela imal eden tesisler, karyola, kürek gibi madeni ev eşyası yapan imalathaneler, soda, sabun yapan imalathaneler, kereste imalathanesi, halı fabrikası, bisküvi imalathaneleri, bakırcılık, gümüş işlemecilik, çubukçuluk, bıçakçılık gibi el sanatlarına yönelik işletmeler gösterilmiştir (STSO,1964:32). 1970'li yıllara gelindiğinde sanayide kamunun ağırlığı sürmektedir. 1975 yılında sanayi sektörü üretiminin 2/3'ü kamuya ait TCDD fabrikaları ile Çimento ve Keramik fabrikası tarafından üretildiği ifade edilmektedir (STSO,1975:31). 1980'li yıllarda da Sivas sanayiinde kamu kesiminin ağırlığı devam etmektedir. Örneğin 1985 yılında Sivas GSYİH'sinin %22'lik kısmını sanayi sektörü oluşturmaktadır. Bu hasılanın %12'si kamu kuruluşlarından, %10'u özel sektör kuruluşlarından elde edilmiştir (STSO,1985:122). Ancak 1970'li yıllardan itibaren özel sektörde de bir hareketlenme başlamıştır. 1977 yılındaki STSO raporuna göre mahalli ihtiyacı karşılayan ve büyük ölçüde insan gücüne ve el sanatlarına dayanan bazı üretim dallarında tezgah ve atölyeler fabrikalara dönüşmektedir (s.40). Bu yıllarda Sivas'ta genellikle özel sektör tarafından metal eşya, gıda, dokuma, taşa ve toprağa dayalı sanayi tesisleri kurulmaya başlanmıştır (STSO, 1989:54).

2000'li yıllarda özel sektör sanayi kuruluşlarının sayısı ve istihdama katkıları artmıştır. 2001 yılı imalat sanayi istatistiklerinde 10 ve üzeri istihdam sağlayan 2'si devlete ve 15'i özel sektöre ait olmak üzere toplam 17 tesisin faaliyet gösterdiği görülmektedir. Aynı yıl ilde imalat sanayiinin yaratmış olduğu katma değer %60'ı kamu sektörü, %40'ının da özel sektör tarafından gerçekleştirilmiştir (STSO,2005b:8). İmalat sanayiinde istihdam edilen nüfusun %31'i kamuda, %69'u özel sektörde yer almaktadır (STSO,2005b:11).

1970 yıllarda yapımına karar verilen Organize Sanayi Bölgesinin 1994 yılında⁴⁰ faaliyete geçmesi Sivas sanayiine bir canlılık getirmiştir. 2005 yılı itibariyle Organize Sanayi Bölgesinde, 45'i üretime geçmiş, 6'sı üretimini durdurmuş, 3'ü inşaatını durdurmuş, 49'u henüz inşaat halinde, 9'u da proje safhasında olmak üzere 112 yatırımcı firma bulunmaktadır.⁴¹ Üretim halindeki parsellerin sektörel dağılımı aşağıdaki gibidir.

⁴⁰ Sivas Organize Sanayi Bölgesi'nin resmi web sitesinde sitenin faaliyete geçiş tarihi 1989 olarak belirtilmiştir. http://www.sivasosb.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=31&Itemid=37

⁴¹ 2005 yılı STSO Ekonomik Raporlar'ında OSB haricindeki sanayi kuruluşlarının listesi bulunmadığı için bu bölüme diğer sanayi kuruluşları dahil edilmemiştir. Ancak 1989 yılı listesindeki sanayi kuruluşlarının büyük bir bölümünün OSB dışında faaliyetlerini sürdürdüğü bilinmektedir. Bu nedenle sanayi kuruluşlarının sayısında önemli bir artış olduğu tahmin edilmektedir.

Tablo: 5 OSB'de Üretim Halindeki Parsellerin Sektörel Dağılımı

Sektör	Sayı
Tekstil Firması	3
Demir Doğrama	3
İnşaat Malzemeleri	9
PVC Profil Üretimi	1
Polyester ve Plastik Ürünleri	3
Isı Cam	1
Gıda Sanayi	4
Mobilya Üretimi	10
Otomobil Yan Sanayi	1
Mermer Sanayi	4
Mobilya Yan Sanayi	1
Tüp Dolum Tesisi	1
Tıbbi Malzeme Ürünleri	1
Kauçuk Sanayi	-
Elektrik Panosu	1
Tarım Makineleri Üretimi	-
Mutfak Malzemeleri	1
Paketleme ve Ambalaj Sanayi	1
Toplam	45

Kaynak: STSO, 2005a

59	67	Kitap-Kırtasiye-Matbuat	121	110	265	265	110	721	67	59
125	132	Oto Yedek Parçaları	649	518	297	297	518	649	132	125
141	46	Akaryakıt-Bütangaz Bayileri	263	204	164	164	204	263	46	141
40	33	Katı Yakıt Mamulleri ve Mahrukatçılar	239			239			33	40
61	55	Kereste ve Ahşap Yapı Malzemeleri	76	52			52	76	55	61
190	212	İnşaat Malzemeleri-Hırdavat	377	342			342	377	212	190
103	54	Elektrik Malzemeleri ve Elektrikçiler	85	70	65		70	85	54	103
318	343	Bayındırlık ve Yapım İşleri	558	478	-		478	558	343	318
188	55	Sanayiciler	155	130			130	155	55	188
183	101	Nakliye ve Madencilik	610	4658	3637		4658	610	101	183
198	55	Bankalar-Sigortacılar-Eğitim Hizmetleri							55	198
54	44	İstirahat ve Eğlence Yerleri							44	54
243	197	Kooperatifler							197	243
2936	2473	Toplam							2473	2936

Kaynak: STSO, 1964, 1975, 1977, 1985, 1989, 1992, 2005a.

3. SIVAS TİCARET VE SANAYİ ODASI'NA KAYITLI FİRMALARIN GENEL GÖRÜNÜMÜ

Tablo 6: TSO Kayıtlı Firmaların Mesleki Dağılımı

Meslek Grupları	Sayı	Meslek Grupları	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Meslek Grupları	Sayı	Sayı
Un, Hububat, Bakliyat	52	Hububat, Un fab.	178	80	97	Hububat, Bakliyat	36	52	
Bakkallar, kabızımlar, şekerler ve tuzcular	202	Toplan Bakkallar	115	111	201	Toplan Bakkaliye	108	133	
Canlı hayvan tacırleri, kasaplar	130	Perakende Yiy. Sat.	241	327	408	Perakende Bakkaliye	157	111	
Manifatura, tuhafiyeciler, giyicek eşyası	209	Canlı Hayv. Alım-Satım, Kasaplar	375	510	894	Et Mamulleri ve Besiciler	87	71	
Müteahhitler, nakliyeciler, ambarcular, otel, gazino, garajı, kırathane, han, hamam, sinema	70	Toplan ve Perakende Manifatura	390	223	257	Sebze ve Meyve Komisyoncuları	62	35	
Hızar, kereste, un ekmeç, madeni eşya ve benzeri imalatçılar, eczacılar	140	İnşaat, Elek. Mal. Hırdavat	188	330	434	Sarraflar-Optik Aletler ve Sağlık Hizmetleri	129	204	
Oto, elektrik, akaryakıt, hırdavat, malburiye, demir, sac, inşaat malzemesi satanlar		Oto Levazımatı, Akaryakıt, Garajı	125	260	365	Kavafiyeciler ve Deri Mamulleri	50	33	
Mobilya, mefruşat, mutfak eşyası, züccaciye, kıyuncular ve kırtasiyeciler	59	Nakliye, Madenci, Eğlence, İstirahat Yer.	412	312	184	Dayanıklı Tüketim Mamulleri-Züccaciye-Mobilya	167	175	
Bankalar, sigortacılar, kooperatifler, madencilik	45	Mutfak Eşy. Mobilya, Lik. Gaz	118	224	302	Tuhafiyeciler-Konfeksiyon	169	68	
Toplam	983	Tuhafiyeciler, Konf. Eczacı, Sarraf, Kırtasiye	252	214	326	Gıda Maddeleri İmalatı	66	104	
			113	163	286	Manifaturacılar	48	45	

İncelenen tüm raporlarda ilgili yılda STSO'ya kayıtlı firmaların sayısı ve meslek gruplarına göre dağılımı verilmiştir. Bu veriler Tablo 6'da toplu halde gösterilmektedir. Tabloda görüleceği üzere incelenen altı yıl içinde üç farklı sınıflama yapılmış ve günümüze yaklaşıktça sınıflama giderek detaylanmıştır. Bu farklılık yeni mesleklerin oluşmasından ziyade bazı mesleklerde faaliyet gösteren firmaların sayısının artması ile birlikte geçmişte toplu halde gösterilen farklı meslek gruplarının zamanla ayrılmasından kaynaklanmıştır. Örneğin 1964 yılında nakliyeciler, ambarcılar, otel, gazino, garaj, kıraathane, han, hamam, sinema işletmecileri ile aynı grupta yer alan müteahhitler sayılarındaki artışa paralel olarak 1975 yılından itibaren ayrı bir kalemde gösterilmeye başlanmıştır. Müteahhit artışına oransal olarak inşaat, elektrik malzemesi, hırdavat işiyle uğraşanların da sayısı artmış ve yine bu meslekleri ayrı bir grup halinde gösterme ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Benzer biçimde 1975 yılında sanayici ve imalatçılardan oluşan bir meslek grubu eklenmiş ve 1977,1989 yıllarında sanayici ve imalatçılar ayrı ayrı gösterilmiştir. 1992 ve 2005 yıllarında ise imalatçılar tamamen listeden çıkarılmış, onun yerine gıda maddeleri imalatı şeklinde ayrı bir grup oluşturulmuştur.

1964 yılında Oda'ya kayıtlı 983 firma olmasına karşılık, 1975'de 3637'ye, 1977'de 4658'e ve 1989 yılında bu sayı 6101'e çıkmıştır. Tabloda görüleceği üzere en önemli artış canlı hayvan alım satımı ve kasaplardan oluşan meslek grubunda olmuştur. Sonrasında inşaat, elektrik, hırdavat, oto levazımatı, akaryakıt, mobilya, kereste doğrama, müteahhitleri kapsayan meslek gruplarında da önemli artışlar görülmektedir. 1989'daki önemli artıştan sonra 1992 yılında kayıtlı firma sayısı 2473'e düşmüştür. Bu önemli azalma STSO çalışanları ile yapılan görüşmelerden edinilen bilgilere göre temel olarak üç unsurdan kaynaklanmaktadır. En önemli azalma nedeni, 1974 yılında temelleri atılan Cumhuriyet Üniversitesi ve 1976 yılında 4. Demir Çelik Endüstrisi'nin kurulma kararı ile kamulaştırılan arazilerde inşaat faaliyetlerinin başlamasıyla birlikte Sivas dışından gelen firmaların kamuya ilişkin bu iki yatırım alanında faaliyet göstermeleri ve binaların inşaatlarının bitmesiyle birlikte Sivas'ta ekonomik etkinliklerini durdurmalarıdır. İkinci neden ise Esnaf ve Sanatkarlar Odası tarafından verilen uygun krediler sebebiyle birçok küçük defter tutan esnafın TSO bünyesinden ayrılıp Esnaf ve Sanatkarlar Odası'na geçmesidir. Oda'ya kayıtlı firma sayısındaki azalmanın önemli bir başka nedeni ise Oda üye aidatlarını ödemeyenlerin sicil kayıtlarının silinmesiyle ilgilidir.

2000 yılına gelindiğinde Oda'ya kayıtlı firma sayısı tekrar artma eğilimine girmiştir. En önemli artış sayı olarak 55'ten 188'e çıkan sanayiciler grubunda olmuştur. Sanayicilere paralel olarak nakliye ve madencilerin, banka, sigorta ve eğitim hizmetlerinin, akaryakıt bayilerinin sayısında da kayda değer bir artış yaşanmıştır. Tuhafe-konfeksiyon, perakende bakkaliye gibi genel olarak küçük işletmelerin sayısında azalma yaşanırken, optik aletler ve sağlık hizmetleri, elektrik malzemeleri gibi işlerde faaliyet gösterenlerin sayısı artmıştır.

Tablo 7: STSO Kayıtlı İşyerlerinin Kuruluş Türlerine Göre Dağılımı

Kuruluş Türü	1975		1985		1989		2005	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Banka	47	1,3	70	1,5	78	1,3	-	-
Kolektif Şirket	75	2,1	95	2,0	-	-	19	0,5
Limited Şirket	13	0,4	70	1,5	187	3,1	1536	41,1
Adi Komandit Şirket	6	0,2	8	0,2	8	0,1	-	-
Anonim Şirket	10	0,3	45	1,0	66	1,1	284	7,6
İktisadi Devlet Teşekkülü	9	0,2	20	0,4	18	0,3	-	-
Kooperatif	280	7,7	478	10,3	578	9,5	279	7,5
Hakiki Şahıs	3197	87,9	3870	83,1	5113	83,8	1604	42,9
Diğer	-	-	-	-	-	-	15	0,4
Toplam	3637	100	4658	100	6101	100	3737*	100

* STSO'nun raporunda 2005 yılında STSO'ya kayıtlı 2936 işletme bulunduğu belirtilmektedir. Ancak işletmelerin kuruluş türlerine göre dağılımına ilişkin tabloda 3737 firma yer almaktadır. Raporla bu çelişkiye ilişkin bir açıklama yer almamaktadır.

Kaynak: STSO, 1975, 1985, 1989, 2005a

Tablo 7'de 1975, 1985, 1989 ve 2005 yıllarında yayınlanan raporlarda yer alan STSO'na kayıtlı işyerlerinin kuruluş türlerine göre dağılımı yer almaktadır. Tabloda yer alan veriler 30 yıl içinde Sivas'ta şahıs şirketlerinin oranı azalırken limited ve anonim şirketlerin oranının önemli biçimde arttığına işaret etmektedir. Bu gelişmeyi ilde işletme ölçeklerinin büyümesi ve artan kurumsallaşma ile ilişkilendirmek yanlış olmaz.

3. SİVAS'TA İŞ HAYATINA İLİŞKİN GENEL DEĞERLENDİRMELER: SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Cumhuriyet'in ilk yıllarının en önemli kentlerinden biri olarak ön plana çıkan Sivas, 1950'li yıllardan sonra ekonomik anlamda görece olarak geri kalmaya başlamıştır. Son yıllarda hızlı bir gelişme trendi yakalamış olsa da Sivas hala düşük gelir düzeyi, yüksek işsizlik, yeterince gelişmemiş bir özel sektör gibi sorunlarla karşı karşıyadır. Bu ekonomik gelişim serüveninin temel gerekçesi ulaşılabilen STSO raporları ve rehberlerine göre kamu yatırımlarının yetersizliği ve mevcut kamu sanayi tesislerinin iyileştirilmemesi olarak belirtilmektedir (STSO,1975:11,1977:17,1985:59,1989:31).

İkinci en önemli problem, Sivas'ta ticaret ve sanayi ile uğraşan işletmelerin finansman yetersizliği ve kredi temininde karşılaştıkları güçlüklerdir. Bankaların Sivas'tan topladığı mevduatı Ankara, İstanbul, Çukurova gibi gelişmiş bölgelere kanalizasyonu, Sivaslı tüccar ve sanayicilerin kredilerden yararlanamamasına neden olmaktadır. Bir banka müdürünün "Bankalar Kanunu müsaade etse Sivas'ta tek kuruluş plasman yapmam" şeklinde ifadesi 1975 yılındaki STSO raporunda (s. 26) belirtilmiş ve durgun piyasalarda, enflasyon ortamında çalışan firmalar için banka kredilerinin bir güvence olmaktan uzak kaldığı vurgulanmıştır (STSO, 1975:26,1977:18,1985:62,122,1989:67).

Diğer önemli bir neden ise ihracatçı firmanın bulunmayışı nedeniyle karların dışarıya akmasıdır. Sivas'ın dış piyasalara sattığı malların büyük bir kısmının ihraç malları olmasına rağmen ihracatçı firmanın bulunmayışı nedeniyle ihracat büyük şehirlerdeki ihracatçılar aracılığıyla yapılmaktadır. Özellikle Mersinli ihracatçılar mercimek, fiğ, arpa ve yulaf gibi ihraç mallarını geniş ölçüde Sivas piyasasından temin etmektedir. Deri, yapağı, bağırsak ve hediyelik eşyalar ise İstanbullu firmalar tarafından alınmakta ve bir kısmı iç piyasalara sürülürken bir kısmı da ihraç edilmektedir. Sivas'tan dış piyasalara satılan malların bedeli ile dış piyasalardan alınan malların bedeli arasında Sivas aleyhine büyük bir açık meydana gelmektedir. Ücret gelirleri ile kapatılabilen bu açık firmaların gelişmesini engelleyici bir rol oynamaktadır (STSO, 1975:20,1977:38,1985:101,1989:57).

Kalkınma Planları'nın stratejilerine uygun bir şekilde Doğu ve Orta Anadolu'ya sanayinin kaydırılması ve tarım kesimindeki mevcut gizli işsiz kitleye istihdam olanağı yaratılması amacıyla firmalara uygulanan teşvik tedbirlerinden Sivas dışındaki –özellikle Çukurova bölgesi ve İstanbul-gelişmiş yerlerdeki firmaların yararlanması da raporlarda belirtilen sorunlar arasındadır. Bu bölgeye yönelik olarak tanınan gümrük muafiyetleri, gümrük vergilerinin taksitlendirilmesi, vergi iadesi, yatırım indirimi gibi özendirici tedbirlerinin uygulanmasında Anadolu'nun istismar edildiği belirtilmektedir. Türkiye'nin herhangi bir yerindeki bir firma Sivas teşvik tedbirlerinden faydalanabilecek bir iş kolu için fizibilite etüdü yaptırarak Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndan Teşvik Belgesi almaktadır. Teşvik Belgesi Bakanlık'tan çıktıktan sonra yatırımın belirlenen bölgede yapılıp yapılmadığı kontrol edilmediğinden firmaca uygun görülen herhangi bir bölgede kuruluş gerçekleşmekte ve aynı konuda o bölge için ikinci bir teşvik belgesi ise verilmemektedir. Bu uygulama ile Anadolu için tanınan avantajlardan başka firmalar yararlanmaktadır (STSO, 1977:46,1985:23).

Sivas'ta kamu kurumlarınca yapılan yatırımların üretim girdilerinin ve müteahhitlik hizmetlerinin Sivas dışından firmalarca yapılması ve elde edilen artı değer büyük oranda Sivas dışına akması da önemli bir sorun olarak görülmektedir. Mahalli kişi ve kuruluşların bu faaliyetleri gerçekleştirmemesi sonucunda hem Sivaslı işçi istihdamı mümkün olmamakta, hem de Sivaslı esnaf ve tüccara yeterli fayda sağlayamamaktadır (STSO, 1989:56).

Sivas'ta sanayi sektörünün yeterince gelişmemesinin ardında yatan diğer önemli nedenler ise sanayileşme kültürünün eksikliği, birlikte iş yapma kültürünün eksikliği, insanlardaki girişimcilik ruhunun yetersizliği, şirketleşmenin yetersizliği, bölge zenginliğinin yerinde kullanılmayışı, kalifiye eleman yetersizliği, işsiz nüfusun eğitim düzeyinin düşüklüğü, il coğrafyasının geniş yerleşiminin dağınık olması olarak gösterilebilir (STSO,2005b:42).

Sivas Ticaret ve Sanayi Odası raporları incelendiğinde mevcut sorunlara yönelik çözüm önerileri ise dönemler itibarıyla farklılık göstermektedir. 1989 yılına gelene kadar belli başlı bazı sorunların çözümüne yönelik genel istekler bütün raporlarda hiç değişmeden aynı kalmıştır. Bunlardan en sık tekrarlanan öneri ise sanayinin kuruluşunun hızlandırılması için gerekli

sermayenin temin edilmesine yönelik öneridir. Küçük tasarrufları birleştirmek için lokomotif bir yarı resmi kuruluşa ihtiyaç olduğu belirtilmektedir. Gerçekleştirilecek bu kuruluş Sivas şartlarına göre verimlilik- sanayi kolu, faydalanılabilecek teşvik tedbirleri ve pazarlama etüdüleri yaparak bir seçim yapacak, ikinci safhada plan ve projeler gerçekleştirecek, üçüncü safhada organizasyonunu üstlenerek halka açılacaktır. İşletme hükmi şahsiyetini kazanınca kuruluş aradan çekilecektir. Kısaca ifade edilirse kurulacak bu müessese Etüt-Proje-Organizasyon işlerini yapacaktır. Vilayet, belediye, ticaret ve sanayi odalarıyla diğer bazı kuruluşların iştirakiyle bu kuruluşu bir vakıf şeklinde teşkilatlandırmanın mümkün görüldüğü ve böyle bir kuruluşun küçük tasarruf sahiplerine büyük güvence vereceğinden sanayinin kuruluşunun hızlandırılmış olacağı kanaati hakimdir (1975:31,1977:46,1985:122).

1989 yılında önerilen çözümler ise Sivas'ın mevcut yapısal özellikleri de göz önünde bulundurularak spesifikleşmiştir. Kalkınmanın küçük esnaf ve sanatkardan başladığı, ağır ve hafif sanayi endüstrilerinin ilk basamağını küçük sanayinin oluşturduğu belirtildikten sonra Sivas esnaf ve sanatkarlarına devletçe gerekli sübvansiyon yapılarak faiz hadlerinin ve gelir vergisi matrah ve yüzdelerinin düşürülmesi önerilmiştir (STSO,1989:181). Stratejik öneme sahip bazı fabrikaların kurulması, kurulmuş bazı kamu fabrikalarının hayata geçirilmesi ve faaliyetlerini sürdürenlerin kapasite artırımına gitmeleri, bazı nakliye işlerinin Sivaslı kooperatiflere yaptırılması gibi somut öneriler de mevcuttur (STSO,1989:205).

2005 yılı raporlarında ise herhangi bir öneride bulunulmamış, mevcut sanayi potansiyeli ve firmalara ilişkin bilgiler ile Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyet gösteren firmaların mevcut durumları ve sorunlarına ağırlık verilmiştir.

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

5.

STSO tarafından hazırlanan ve bu çalışma kapsamında incelenen 9 raporun değerlendirilmesi sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır:

- STSO tarafından 40 yıl boyunca hazırlanan raporların hem sayısı hem de niteliği Oda'nın bu faaliyeti, özellikle geçmiş yıllarda, yeterince benimseyemediği izlenimini doğurmaktadır.
- Düşük gelir düzeyi, işsizlik ve buna bağlı olarak ortaya çıkan göç, ilin en önemli ekonomik sorunlarıdır.
- Sivas ekonomisinde tarımın payı hızla azalırken, sanayi ve hizmetler sektörünün payı artmaktadır.
- Yıllar içinde payı tedricen azalıyor olsa da kamu, hem sanayi sektöründe hem istihdam içinde ağırlığını sürdürmektedir.
- Finansman, ihracatçı firmaların olmayışı, kamu tarafından sağlanan teşviklerin iyi kullanılmaması, kamu firmalarının girdilerini yerel firmalardan temin etmiyor olması, girişimcilik kültürünün oluşmaması Oda temsilcileri tarafından dile getirilen önemli sorunlardır.

- STSO ekonomik sorunların çözümünü çoğunlukla devletin Sivas'a daha fazla yatırım yapmasında, sübvansiyon ve teşvikler sağlamasında, finans sorununu çözecek kurumlar oluşturması ya da oluşumuna yardım etmesinde görmektedir.

KAYNAKÇA

- 1964 Sivas Sanayi ve Ticaret Rehberi, STSO, Sivas.
- 1975 Sivas İli Ekonomik Raporu, STSO, Sivas.
- 1975 Sivas Sanayi ve Ticaret Rehberi, STSO, Sivas.
- 1977 Sivas İli Ekonomik Raporu, STSO, Sivas.
- 1984-1985 Yılı Sivas İli Ekonomik Raporu, STSO, Sivas.
- 1989 Yılı Sivas İli Ekonomik Raporu, STSO, Sivas.
- 1992 Sivas Ticaret ve Sanayi Odası Rehberi, STSO, Sivas.
- 2005(a) Ekonomik Rapor, STSO, Sivas
- 2005(b) Ekonomik Rapor, STSO, Sivas
- Güldiken Nevzat ve Mustafa Çağlayandereli (1997), Ortakent Esnafı Üzerine Uygulamalı Bir Araştırma (Sivas Örneği), Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları No. 66, Sivas
- Mahiroğulları Adnan (2009) 'Cumhuriyet'ten Günümüze Sivas'ta Ekonomik Yapı ve İstihdam' C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 10 Sayı 1
- Üzümcü Adem ve Adem Doğan (2001) 'Türkiye ve Sivas'ta Yatırım-KOBİ Teşviklerinin Gelişimi', C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 2 Sayı 1
- <http://www.sivasosb.org.tr>
- <http://www.tuik.gov.tr>

ESNAFLARIN GÜNCEL SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: SİVAS İLİNDE BİR ÇALIŞMA

Doç. Dr. Mustafa GÜLMEZ⁴²

ÖZET

Bu çalışmada yaşanan ekonomik krizin özellikle esnafları nasıl etkilediği incelenmiştir. Ayrıca, esnafların genel ve bireysel sorunlarını tespit etmeye ve bu sorunlara çözüm bulmaya yöneliktir. Toplam 510 cevaplayıcı araştırma kapsamında olup, hazırlanan anketler yüz yüze görüşme yoluyla cevaplandırılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde frekans dağılımları, yüzdeler, kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Esnaflar, Kriz, Esnaf Sorunları

JEL: M31

ABSTRACT

In this study, how the economic crisis affected particularly artificers were examined. And also the purpose of this study is to determine general and individual problems of artificers and to solve these problems. A total of 510 respondents were included in this research and face to face interviews were conducted to collect data. Frequency distributions and percents are applied to evaluate the data.

Keywords: Artificers, Crisis, Problems of Artificers

GİRİŞ

5362 sayılı kanunda da belirtildiği üzere Esnaf ve sanatkâr, ister gezici ister sabit bir mekânda bulunsun esnaf ve sanatkâr meslek kollarına dâhil olup, ekonomik faaliyetini sermayesi ile birlikte bedeni çalışmasına dayandıran ve kazancı sanayici veya tacir niteliğinde olmayan, basit usulde vergilendirilenler ve işletme hesabı esasına göre deftere tabi olanlar ile vergiden muaf bulunan meslek ve sanat sahibi kimselerdir (5362 sayılı kanun: 3.md) . Kanunda tarif edildiği üzere aslında birisinin esnaf olabilmesi için önemli şartlardan birisi ve belki de en önemlisi kişinin bir meslek ve sanat sahibi olmasıdır. Türk Dil Kurumu'nun tarifine göre ise "küçük sermaye sahibi zanaatkâr" olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr).

Günümüzde ise bir sanat (zanaat) sahibi olmayan birisi pekâlâ kolaylıkla diğer bir takım şartları yerine getirdiğinde esnaf olabilmektedir. Gerçekten de zanaat sahibi olmayan başka bir ifadeyle, herhangi bir iş beceresi, yeteneği veya ustalığı olmayanlar da esnaf olabilmektedirler. Belki de böylesi durumlar mevcut asıl esnafları zor durumu bırakmakta, hatta zanaatkarlığın kaide ve kurallarını bilmeyenler bu mesleğe zarar vermektedirler.

⁴² Cumhuriyet Üniversitesi İİBF, İşletme Bölümü